

**ЕКОЛОГІЯ
ПРАВО ЛЮДИНА**

Верховенство права для захисту довкілля

ПОЛІСІ-БРІФ (АНАЛІТИЧНА ЗАПИСКА) ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ

ЛЬВІВ - КИЇВ
2019

Метою реформи є гарантування виконання моніторингу за станом довкілля, який дозволить своєчасне отримання інформації про стан довкілля та його елементів, аналіз та оцінку стану довкілля, напрацювання методів збору інформації про стан довкілля та її опрацювання, надання рекомендацій для прийняття управлінських рішень, формування доказової бази необхідної для настання покарання за порушення природоохоронних норм. Екологічний моніторинг за довкіллям залишається ще недостатньо ефективним, оскільки структура системи моніторингу продовжує використовувати систему параметрів радянських часів (за винятком здійснених точкових реформ у сфері моніторингу вод та атмосферного повітря), яка не до кінця гармонізована з Європейськими стандартами. Суб'єкти моніторингу здійснюють моніторинг виходячи із реальних можливостей, яких часто не має. Тому положення нормативних актів про моніторинг не виконуються. Не має єдиного власника та розпорядника екологічної інформації отриманої з даних моніторингу.

1. Виклики у галузі

Інформація про стан довкілля та його елементи є необхідною передумовою для гарантування безпечних для життя та здоров'я умов проживання населення України та сталого розвитку України. Всі управлінські рішення, дозвільні документи для провадження господарської діяльності, просторовий розвиток країни залежить від повноти та достовірності даних про стан довкілля. Такі дані важливо збирати не лише шляхом запровадження кадастрів природних ресурсів, ведення обліку природних ресурсів, але також шляхом аналізу цієї інформації, розробки аналітичних звітів, контролю за забруднюючими речовинами та збір даних про стан довкілля в межах країни, області чи на місцевому рівні.

Реформа необхідна для потреб змін у сферах, які є дотичними до екологічного моніторингу: *контроль стану довкілля* (попередження забруднення довкілля, виявлення забруднювачів довкілля, перевірка дотримання природоохоронного законодавства), *нагляд* (розділення функцій нагляду та контролю, створення незалежного наглядового органу), *екологічна відповідальність* (забезпечення неминучості та пропорційності відповідальності за вчинені правопорушення), управління коштами, отриманими під час здійснення екологічного контролю (кошти, що стягуються за завданий екологічний збиток, екологічні податки та ін. повинні використовуватися лише відповідною природоохоронною територією), *підвищення екологічної обізнаності населення*.¹

2. Успіхи реформи

З 1 січня 2019 року діє Порядок здійснення державного моніторингу вод, затверджений постановою КМУ від 19 вересня 2018 року № 758, з вересня 2019 року діє Порядок здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, затверджений постановою КМУ від 14 серпня 2019 року № 827. Продовжує діяти постанова КМУ № 391 від 30 березня 1998 року про Положення про державну систему моніторингу довкілля. Не вирішеним залишається питання координації дій між усіма суб'єктами моніторингу, питання акумулювання в одному місці усіх даних моніторингу. Оскільки, відповідно до ст. 92 Конституції України на рівні постанови КМУ не можуть визначатися права та обов'язки суб'єктів моніторингу - на часі є розробка законопроекту про моніторингу, який би узгодив всі існуючі на сьогодні фрагментарні норми про моніторинг за станом довкілля, запровадив єдиного власника та розпорядника даних екологічного моніторингу запровадив відповідальність за не здійснення моніторингу, що включає, і поширення неправдивих даних моніторингу.

3. Шлях реформи моніторингу

---

¹ Більше інформації у розділі Аналітичні документи на сайті epl.org.ua

Реформа екологічного моніторингу вимагає: прийняття закону про екологічний моніторинг та обмін екологічною інформацією, визначення єдиного власника даних екологічного моніторингу та створення єдиної інформаційно-аналітичної системи моніторингу, гарантування суб'єктам моніторингу отримання достатньої матеріально-технічної бази, визначення відповідальності за не здійснення моніторингу за станом довкілля, у тому числі за поширення неправдивих даних, уніфікування порядків збору інформації та обміну цією інформацією.

Під час реалізації реформи необхідно враховувати вплив на таких зацікавлених сторін:

- органи влади (уряд, парламент, ЦООВ, які здійснюють моніторинг за станом довкілля, місцеві органи влади та органи місцевого самоврядування);

- Національну академію наук України та науково-дослідні установи, які здійснюють роботи із збору інформації, яка включається в екологічний моніторинг);

- громадянське суспільство (забезпечення права на доступ до об'єктивної інформації про стан довкілля)

- суб'єкти господарювання (які зацікавлені у достовірній інформації про стан довкілля (зелений бізнес, органічні виробники) та великі промислові забруднювачі, які не зацікавлені в достовірній інформації про стан довкілля).

4. Наслідки бездіяльності (невиконання реформи)

Не запровадження реформи екологічного моніторингу поставить під загрозу усі природоохоронні реформи. Природоохоронні норми не будуть виконуватися, чим заподіюватиметься шкода довкіллю, правам та інтересам усіх суб'єктів економічних відносин. Україна не зможе виконати ряд міжнародних зобов'язань. Як наслідок економічний розвиток держави буде гальмуватися адже це не дозволить приймати якісні управлінські рішення, які базуються на правдивих даних про стан довкілля. Відсутність ефективного моніторингу ставить під загрозу належне провадження таких сучасних проєвропейських ініціатив як оцінка впливу на довкілля чи стратегічна екологічна оцінка. Також водний моніторинг та моніторинг за атмосферним не будуть запроваджені у повній мірі без створення єдиної інформаційно-аналітичної системи моніторингу, а також відповідальності за перекручування інформації про стан довкілля.

5. Вплив запропонованих змін на інтереси України

Виконання реформи моніторингу дозволить захистити інтереси України на національному та міжнародному рівні. Об'єктивні дані про стан довкілля дозволять аргументовано відбивати звинувачення країн сусідів щодо негативного впливу діяльності України на їхні території. Бізнес зможе бути впевнений у тому, що не відповідатиме за неправдиві звинувачення щодо порушення екологічних норм. Місцеві громади будуть впевнені щодо якості довкілля в якому вони проживаються. Реформа забезпечить існування інформації про стан довкілля та його елементи, що сприятиме розвитку України з дотриманням принципу сталого розвитку тощо.